

Znaczenie wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi w handlu zagranicznym Polski ogółem

dr Iwona Szczepaniak

**Konferencja „Przemysł spożywczy – otoczenie rynkowe,
inwestycje, ekspansja zagraniczna”
IERiGŻ-PIB, UEK,
Kraków, 25 października 2013 roku**

Zagadnienia

- Kilka słów wstępu nt. konkurencyjności,
- Cel, metoda, źródło danych,
- Jaką rolę odgrywa handel rolno-spożywczy w handlu zagranicznym Polski ogółem?
- Czy Polska posiada specjalizację w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi?
- Kilka słów tytułem wniosków.

Konkurencyjność...

- Do dziś konkurencyjność w teorii ekonomii nie jest jednoznacznie zdefiniowana. Wynika to z prób wyprowadzenia tego pojęcia z co najmniej trzech teorii ekonomicznych (teorii handlu międzynarodowego, teorii wzrostu gospodarczego, mikroekonomii), z rozpatrywania tego zjawiska na różnych poziomach analizy ekonomicznej (od mikro-mikro do mega) oraz z chęci jego opisanego za pomocą innych pojęć ekonomicznych.
- Żadna z proponowanych definicji konkurencyjności nie uzyskała powszechnej akceptacji ze strony ekonomistów zajmujących się tym problemem.
- Najczęściej pisząc o konkurencyjności wykorzystuje się proste, zwarte definicje, mające swoje zastosowanie do danego poziomu rozważań czy analizowanego aspektu.

Konkurencyjność...

- Wagę oceny konkurencyjności na poziomie mezo docenia wielu ekonomistów, w tym M.E. Porter, wskazując, że aby wyjaśnić konkurencyjność na szczeblu ogólnonarodowym należy skupić uwagę nie na gospodarce narodowej jako całości, ale na konkretnych sektorach i branżach. Podstawę procesu podnoszenia ogólnokrajowej konkurencyjności stanowią efekty zmagania o przewagę konkurencyjną z zagranicznymi rywalami w poszczególnych segmentach i branżach, w których tworzy się i doskonali produkty i procesy (Porter, 2001).
- Nie istnieje prosta analogia pomiędzy przedsiębiorstwem czy sektorem a gospodarką jako całością, stąd nie można traktować konkurencyjności gospodarki jako prostej sumy konkurencyjności podmiotów branż czy sektorów (Krugman, 1994).

Konkurencyjność...

- Mezoekonomiczny poziom rozważań najczęściej dotyczy oceny konkurencyjności przez pryzmat wyników osiągniętych przez daną branżę, przemysł czy sektor w sferze handlu zagranicznego danego kraju oraz pozycji produktów branży na rynku krajowym, regionalnym czy światowym (Misala, 2007; Misala, 2011; Olczyk, 2008).
- W literaturze często można znaleźć opinie, że rynek zagraniczny jest trudniejszy dla producentów niż rynek krajowy, a więc rzeczywisty poziom konkurencyjności sektora można stwierdzić tylko na podstawie wyników osiąganych przez producentów na rynku międzynarodowym (Olczyk, 2008).

Cel, metoda, źródło danych (1)

- Na potrzeby dzisiejszej prezentacji identyfikuję się ze stwierdzeniem, że dany sektor jest konkurencyjny, jeśli wartość jego eksportu na wybrany rynek przewyższa wartość importu z tego rynku, jego udział w wybranym rynku rośnie, tempo jego wzrostu jest wyższe od tempa całkowitego wywozu z tego rynku, a kraj posiada specjalizację w eksporcie produktów tego sektora.
- Celem moich rozważań jest ocena znaczenia eksportu produktów rolno-spożywczych w eksporcie Polski ogółem, porównanie dynamiki wzrostu eksportu i salda wymiany na obu tych poziomach analizy oraz zbadanie, czy Polska jako kraj specjalizuje się w eksporcie żywności.

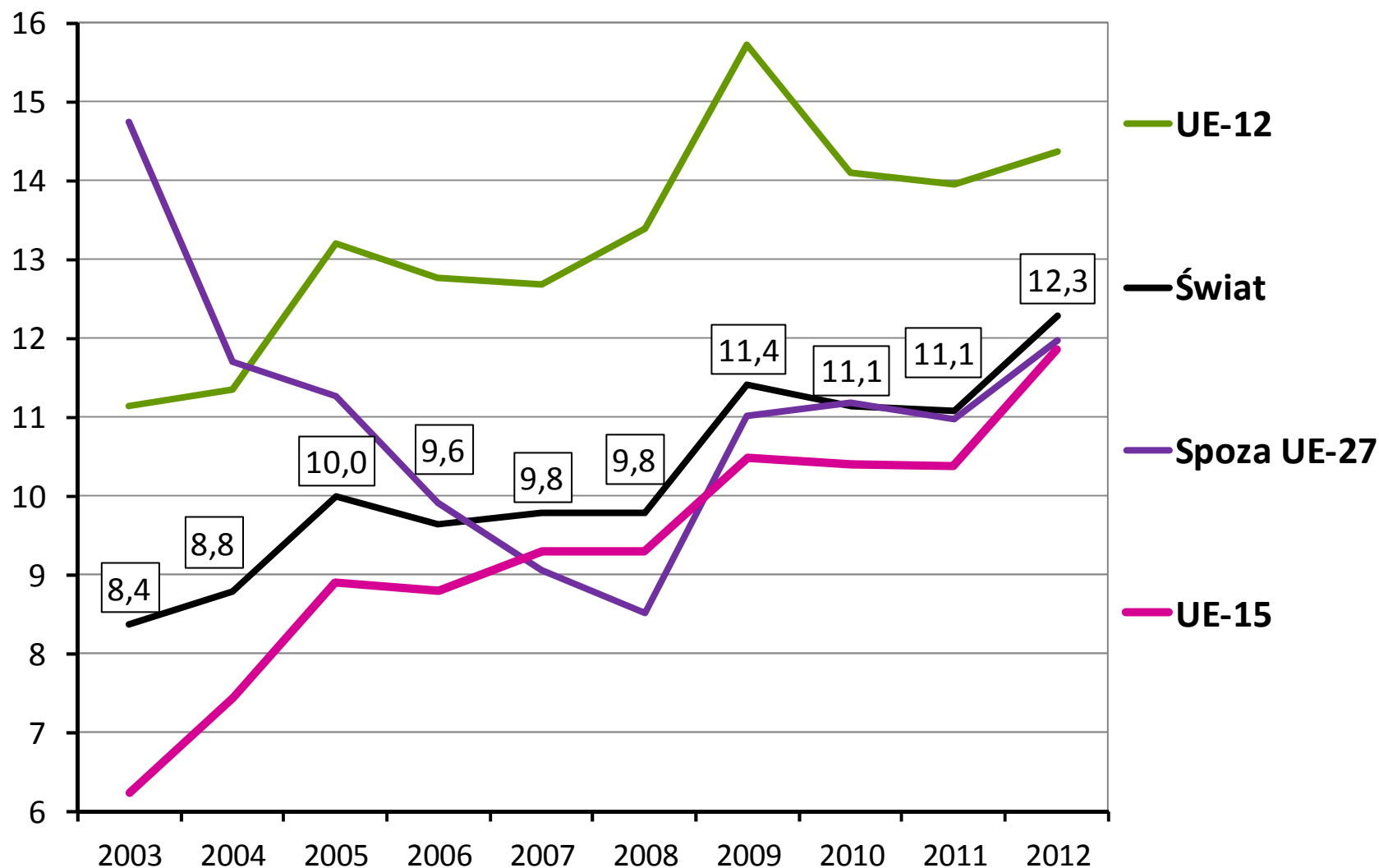

Cel, metoda, źródło danych (2)

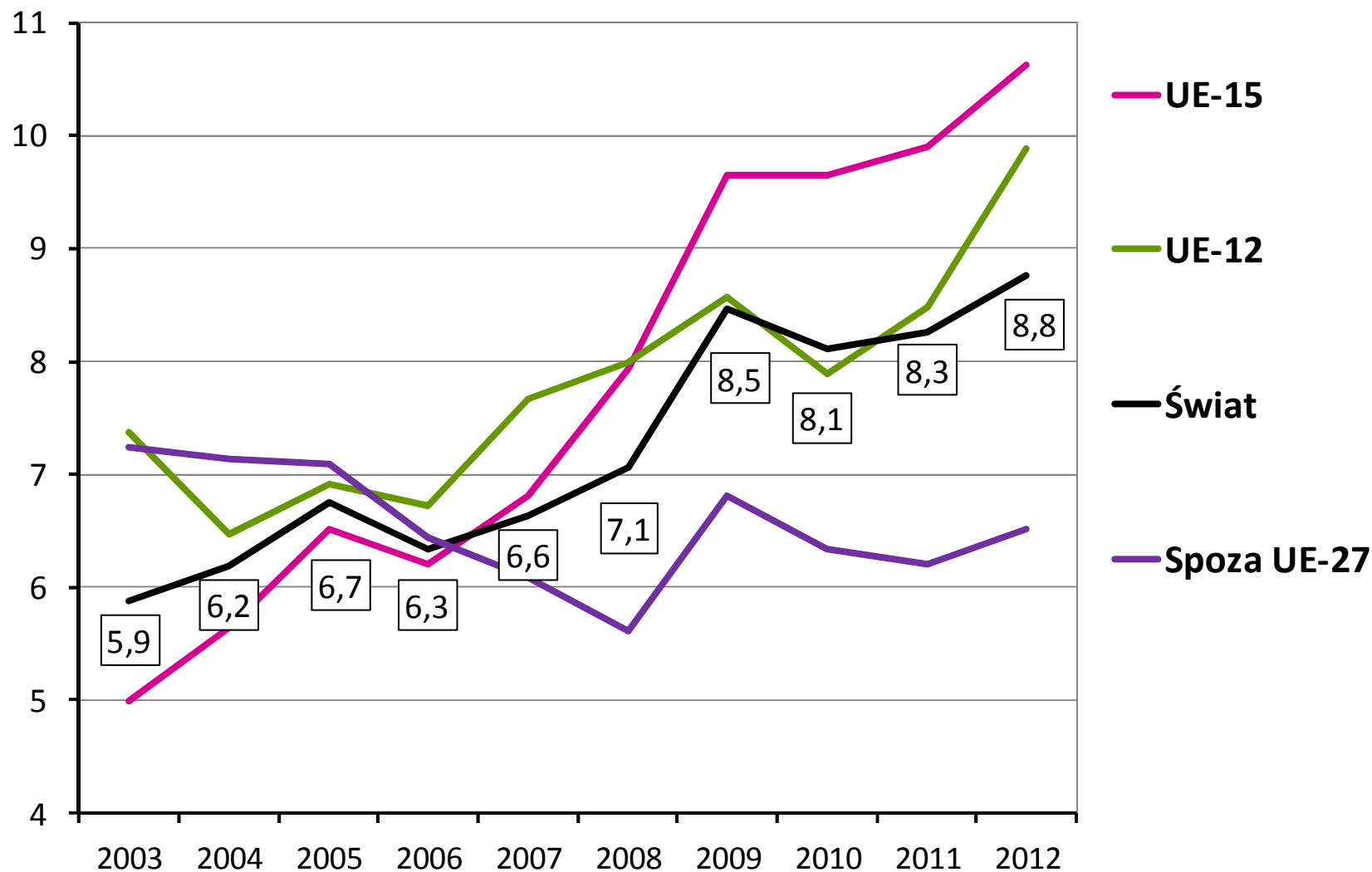
- Analiza dotyczy zarówno całkowitej wymiany handlowej Polski, jak i wymiany z najważniejszymi ugrupowaniami krajów (UE-15, UE-12, spoza UE-27).
- Okres objęty analizą obejmuje lata 2003-2012.
- Źródłem danych jest baza danych handlowych WITS-Comtrade, w której strumienie handlu są wyrażone w USD.
- Pod pojęciem „produkty rolno-spożywcze” rozumiane są działy HS 01-24, pod pojęciem „pozostałe produkty” działy HS 25-99, a pod pojęciem „ogółem” – cały handel.

Udział eksportu produktów rolno-spożywczych w polskim eksporcie ogółem (w proc.)

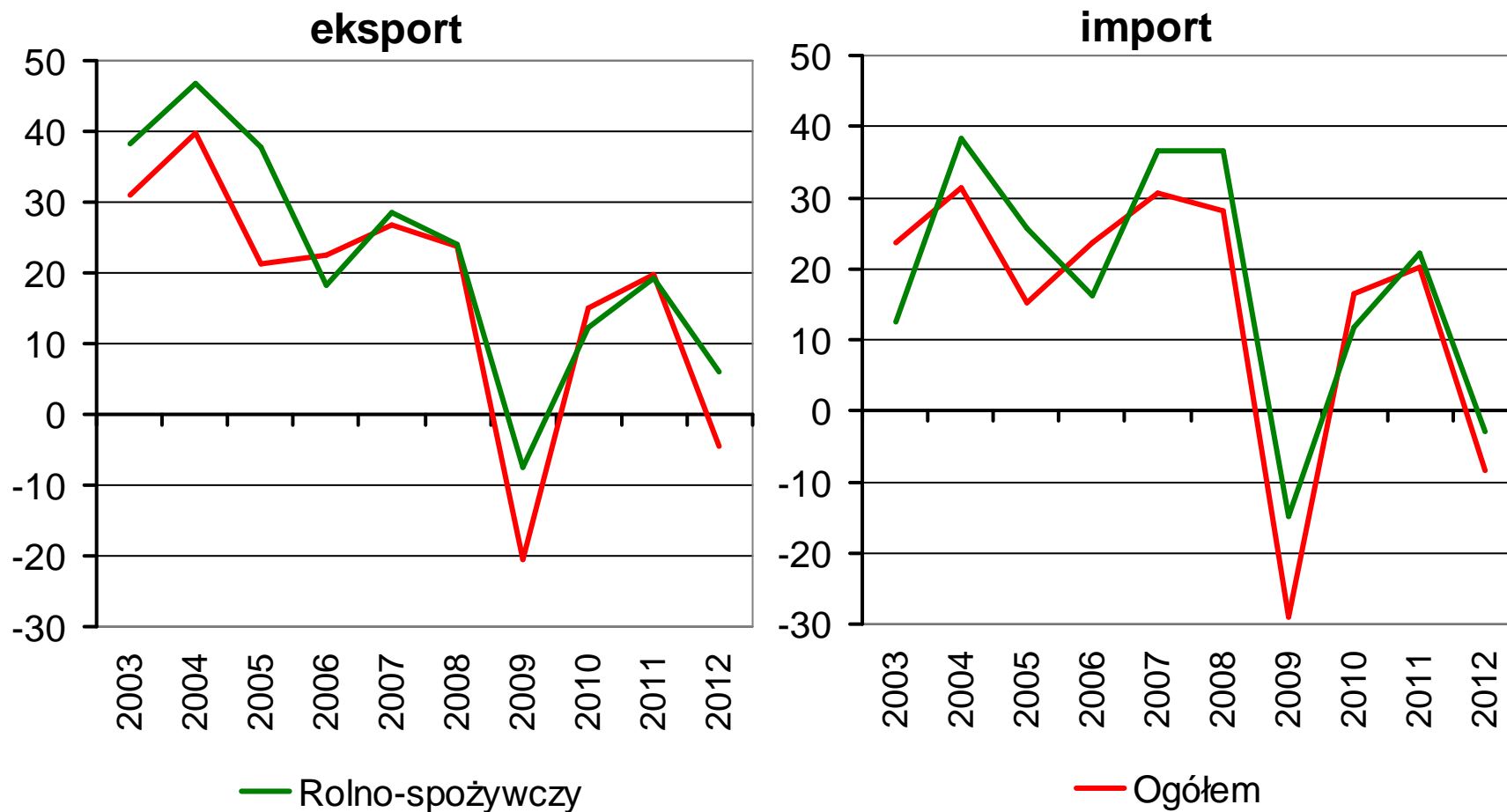

Udział importu produktów rolno-spożywczych w polskim imporcie ogółem (w proc.)

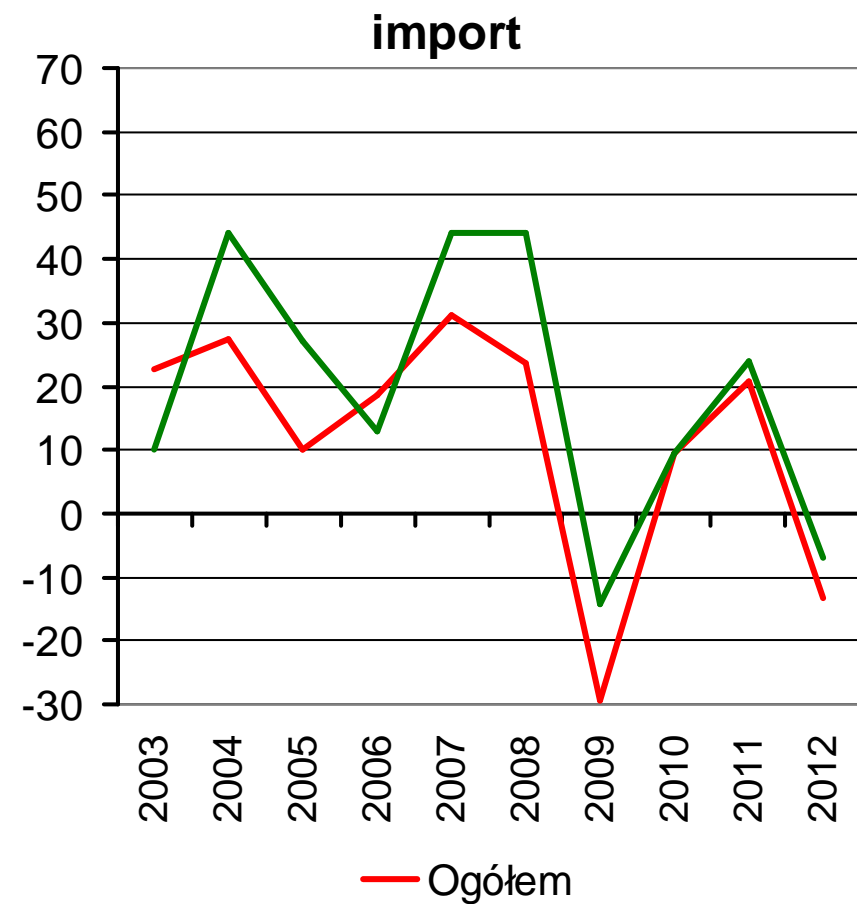
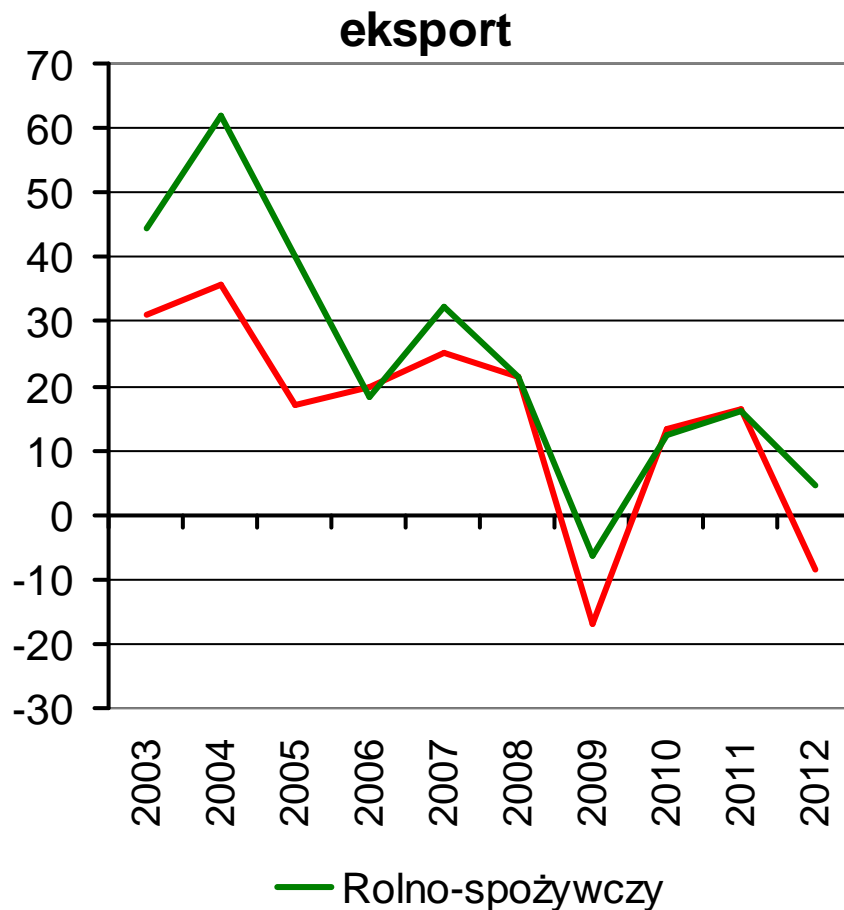
Zmiany polskiego handlu rolno-spożywczego i handlu ogółem (w stosunku do roku poprzedniego, w proc.)

Rynek światowy

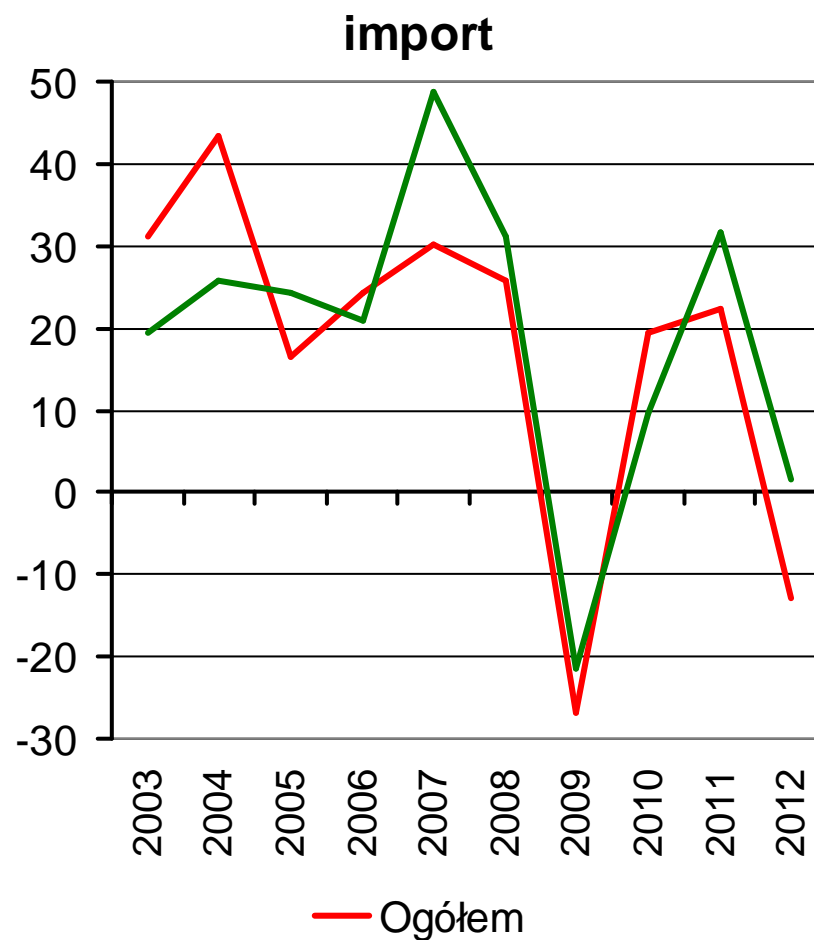
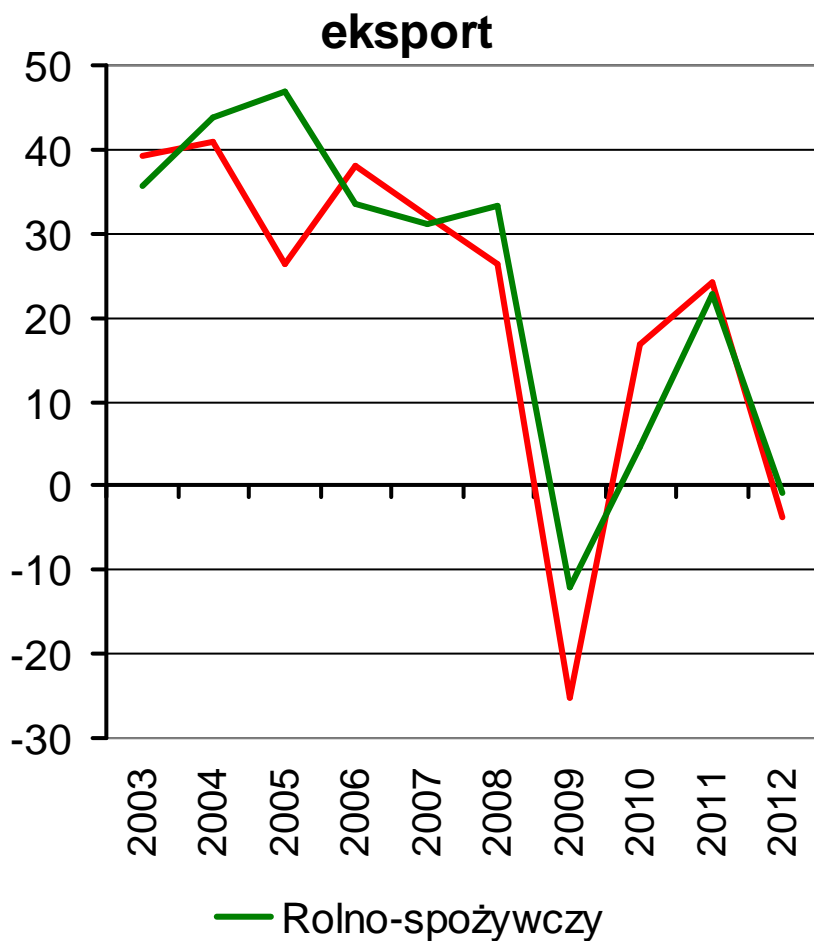
Zmiany polskiego handlu rolno-spożywczego i handlu ogółem (w stosunku do roku poprzedniego, w proc.)

kraje UE-15

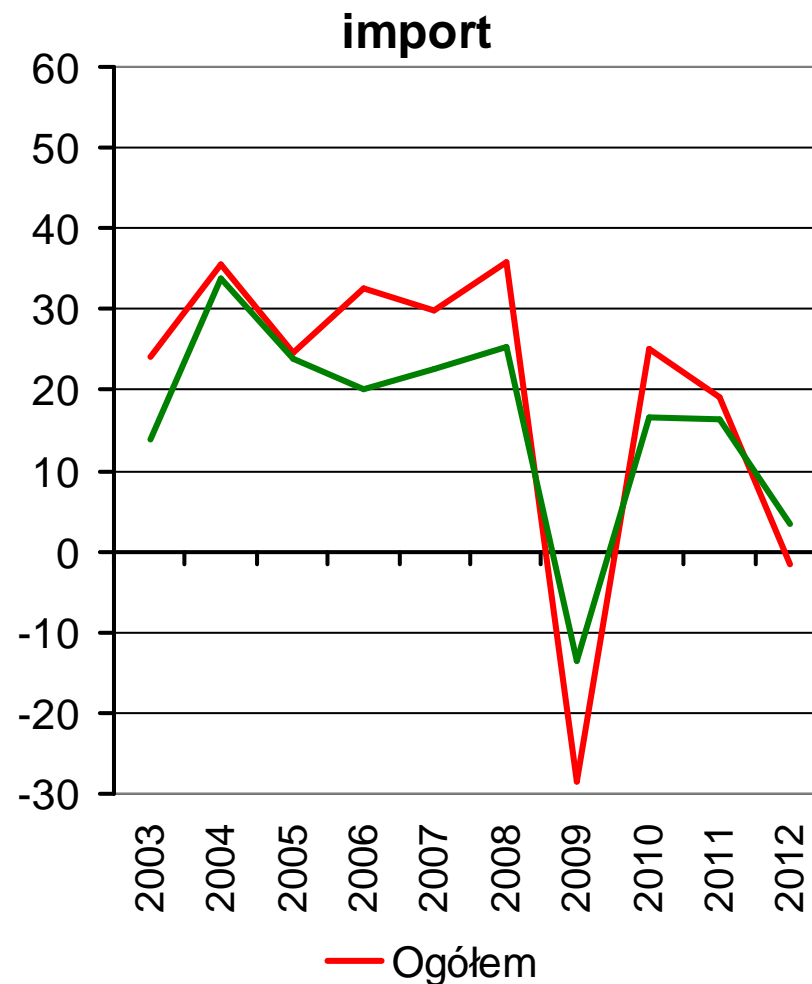
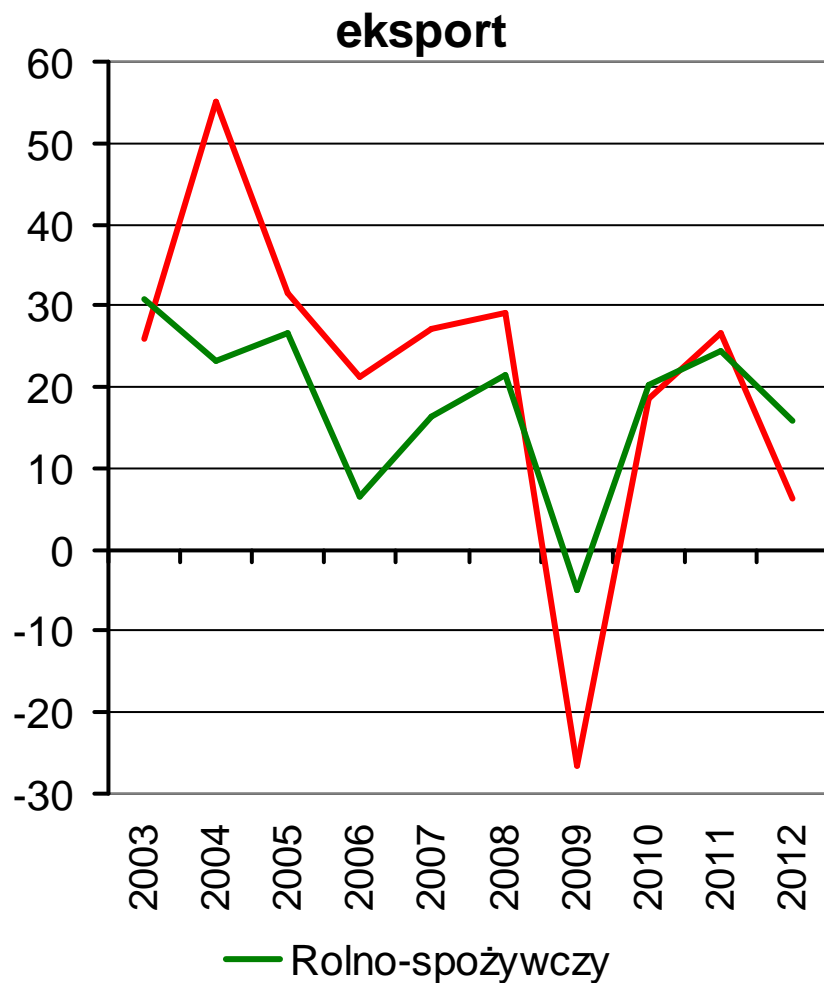
Zmiany polskiego handlu rolno-spożywczego i handlu ogółem (w stosunku do roku poprzedniego, w proc.)

kraje UE-12

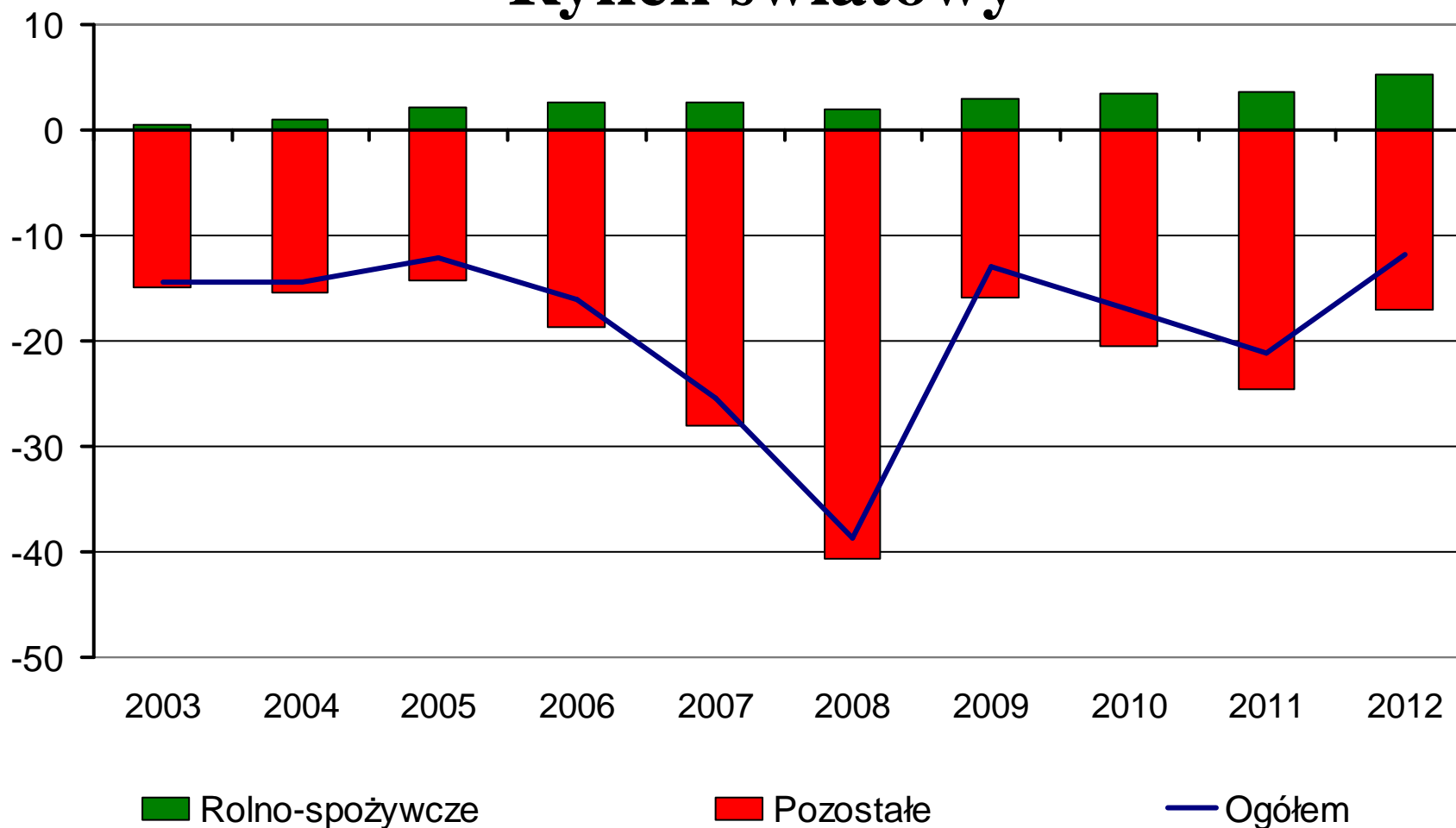
Zmiany polskiego handlu rolno-spożywczego i handlu ogółem (w stosunku do roku poprzedniego, w proc.)

kraje spoza UE-27

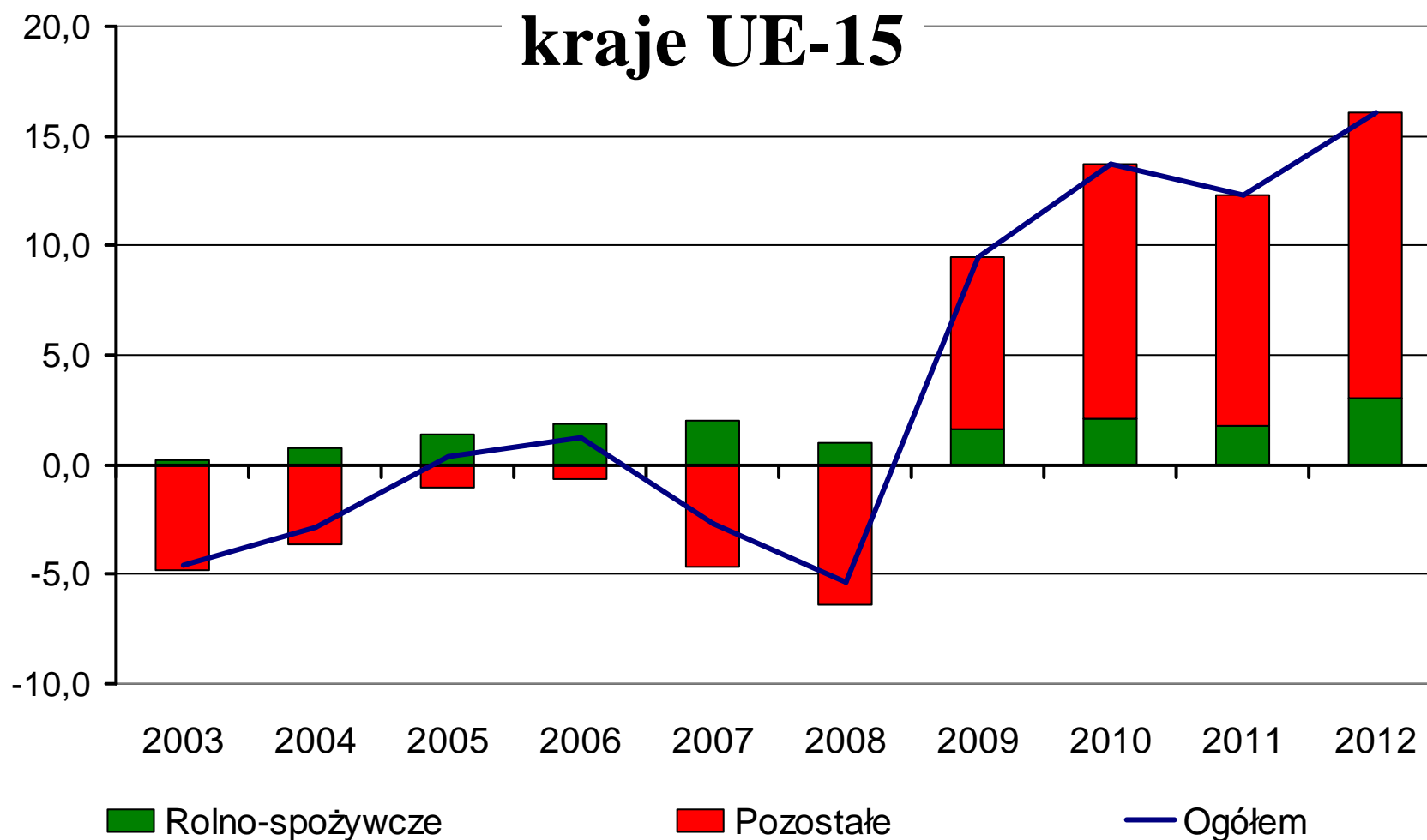

Saldo obrotów polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi i pozostałymi (w mld USD)

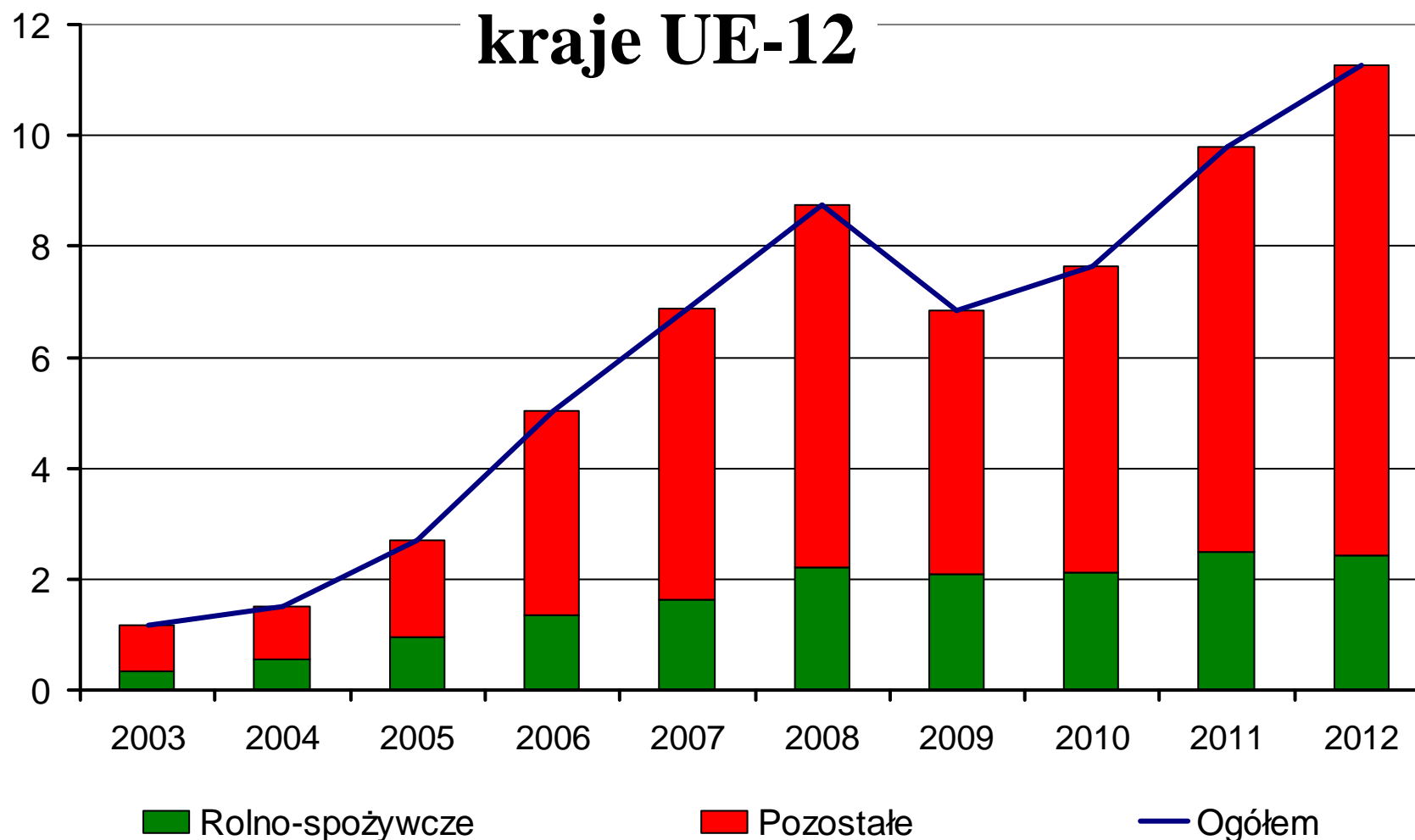
Rynek światowy

Saldo obrotów polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi i pozostałymi (w mld USD)

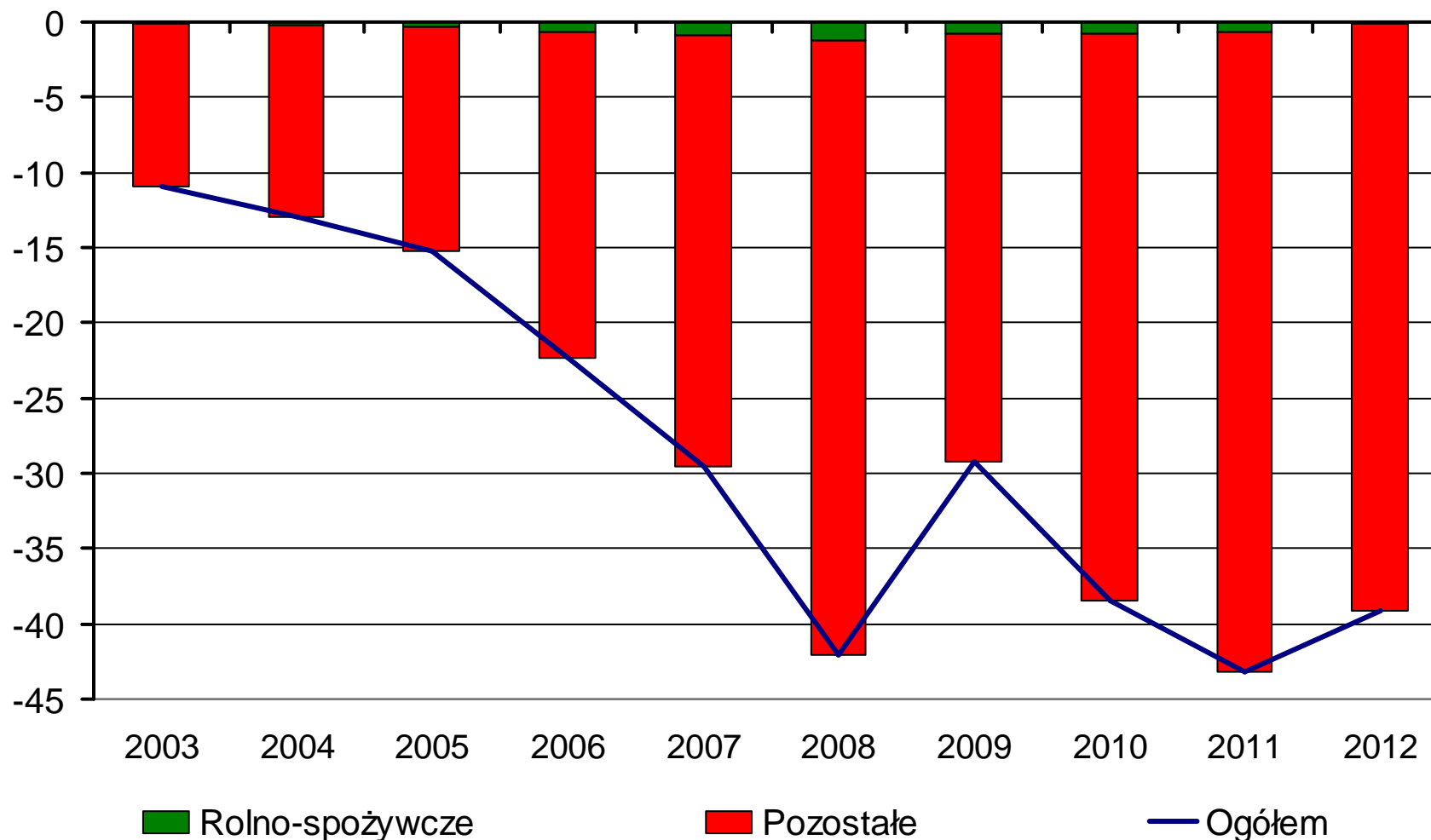

Saldo obrotów polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi i pozostałymi (w mld USD)

Saldo obrotów polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi i pozostałymi (w mld USD)

kraje spoza UE-27

Wskaźnik specjalizacji

$$SI = \frac{\frac{x_{ij}}{X_j}}{\frac{x_i}{X}}$$

gdzie:

x_{ij} – eksport rolno-spożywczy analizowanego kraju na j -ty rynek

X_j – eksport ogółem analizowanego kraju na j -ty rynek

x_i – eksport rolno-spożywczy analizowanego kraju ogółem

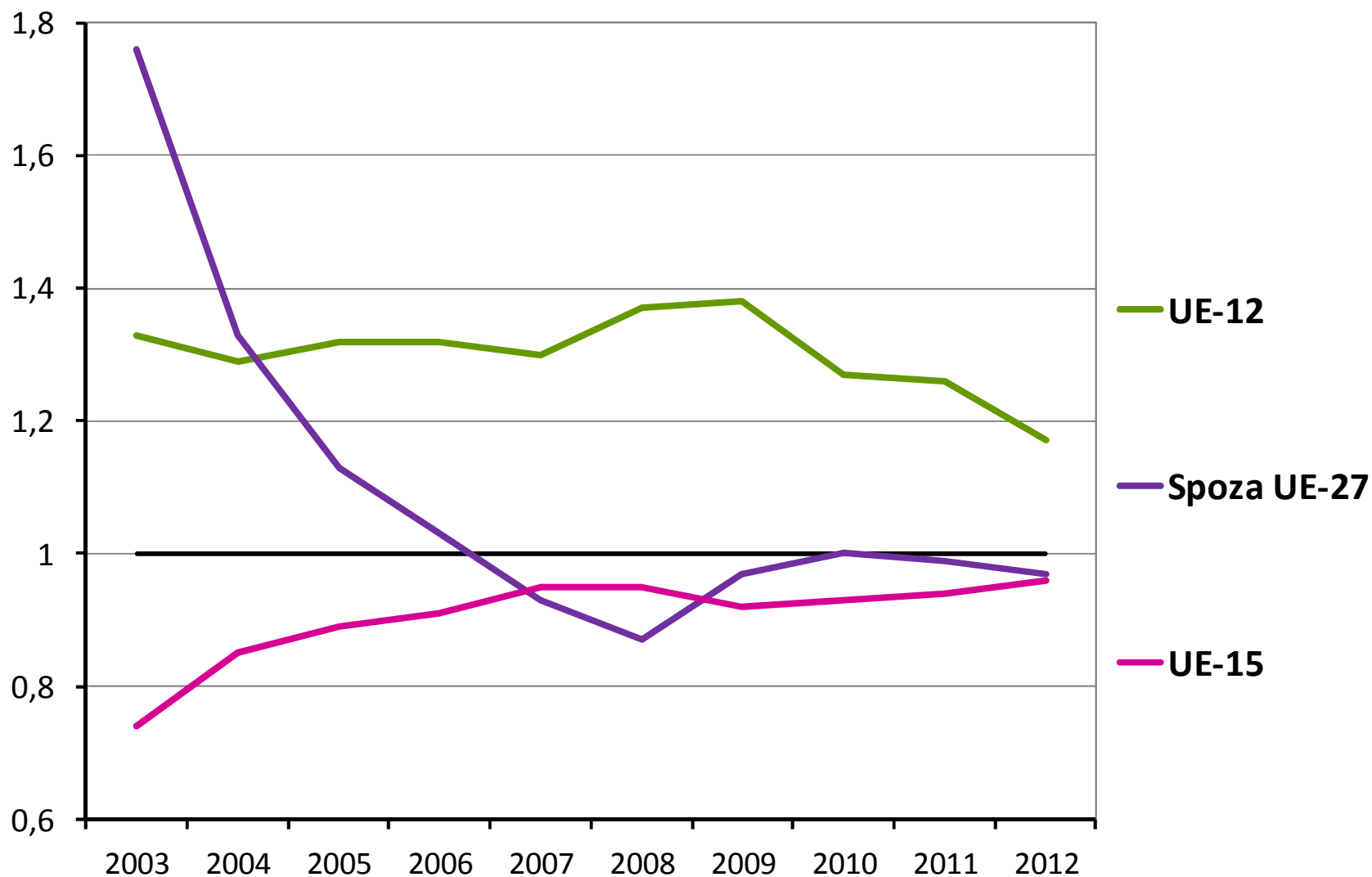
X – eksport ogółem analizowanego kraju

$SI > 1$ oznacza, że Polska posiada specjalizację w eksporcie produktów rolno-spożywczych na dany rynek,

$SI < 1$ oznacza, że Polska nie posiada specjalizacji w eksporcie produktów rolno-spożywczych na dany rynek.

Wskaźniki specjalizacji w polskim eksporcie rolno-spożywczym

Wskaźniki specjalizacji w polskim eksporcie produktów rolno-spożywczych do największych odbiorców tych produktów

Kraj	2003	2012	Zmiana 2012/2003	Udział danego kraju w eksporcie rolno-spożywczym ogółem w 2012 r.
Niemcy	0,78	0,88	0,10	21,8
Wielka Brytania	0,89	1,06	0,17	7,2
Czechy	1,25	0,99	-0,26	6,2
Rosja	2,86	1,12	-1,74	6,2
Francja	0,47	1,02	0,55	5,9
Holandia	1,33	1,23	-0,10	5,5
Włochy	0,75	1,02	0,27	5,0
Słowacja	0,85	1,26	0,41	3,2
Ukraina	1,23	0,99	-0,24	2,9
Węgry	1,09	1,13	0,04	2,7
Litwa	1,46	1,36	-0,10	2,1
Dania	0,97	1,22	0,25	2,0
Austria	0,83	1,05	0,22	2,0

Wnioski (1)

- Handel rolno-spożywczy od lat jest ważną częścią polskiego handlu zagranicznego. Udział eksportu rolno-spożywczego w eksporcie ogółem jest wyższy niż importu rolno-spożywczego w imporcie ogółem, ale obie te relacje wykazują tendencję wzrostową. W 2012 roku wskaźniki te wyniosły odpowiednio 12,3% i 8,8%.
- Średnioroczne tempo wzrostu polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych na rynek światowy było w latach 2003-2012 wyraźnie wyższe niż całego polskiego eksportu, co odzwierciedlało także sytuację w eksporcie do państw Unii Europejskiej. Średnioroczne tempo wzrostu polskiego importu produktów rolno-spożywczych ze wszystkich krajów świata w tych latach również było wyższe niż całego importu z tych krajów. Podobna sytuacja miała miejsce w imporcie z państw UE.

Wnioski (2)

- Sektor rolno-spożywczy jest jedną z nielicznych gałęzi gospodarki narodowej, która uzyskuje dodatni bilans w wymianie handlowej (w 2012 roku 5,3 mld USD, tj. 4,3 mld EUR). W warunkach znaczącego deficytu, który występuje w polskim bilansie handlowym i płatniczym, wysoka nadwyżka w handlu produktami rolno-spożywczymi ma zatem ogromne znaczenie.
- Szerokie i rosnące powiązania z rynkami zagranicznymi służą nie tylko pozyskiwaniu rynków zbytu dla polskiej żywności, ale stały się także czynnikiem stabilizującym cały rynek wewnętrzny, ograniczającym uzależnienie bieżącej sytuacji od wahań koniunktury na rynkach zewnętrznych i gry politycznej. W polskim handlu zagranicznym ogółem od wielu lat występuje ujemne saldo obrotów (w 2012 roku -11,8 mld USD, tj. -10,6 mld EUR), które niekorzystnie wpływa na produkt krajowy brutto.

Wnioski (3)

- Dodatkowo saldo handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi, szybsza dynamika eksportu rolno-spożywczego niż całego eksportu na rynek światowy, rosnący udział żywności w eksporcie ogółem, a także rosnąca specjalizacja w eksporcie tych produktów wyraźnie potwierdzają pozytywne zmiany strukturalne, jakie dokonały się w polskim rolnictwie i przemyśle spożywczym oraz rosnące znaczenie tego sektora dla gospodarki narodowej.

Dziękuję za uwagę!

szczepaniak@ierigz.waw.pl